

Sygn. akt I PK 221/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)
SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)
SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa R. K.
przeciwko Zespołowi Szkół Ogólnokształcących [...]
o odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 marca 2014 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w O.
z dnia 28 maja 2013 r.,

- 1) oddala skargę kasacyjną,**
- 2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powód R. K. wniósł pierwotnie o uznanie za bezskuteczne rozwiązania stosunku pracy dokonanego wobec niego przez pozwany Zespół Szkół

Ogólnokształcących, a także o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych. Ostatecznie zmodyfikował jednak powództwo i wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz odszkodowania w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia.

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z dnia 3 stycznia 2013 r. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Rozstrzygnięcie to Sąd pierwszej instancji poprzedził następującymi ustaleniami faktycznymi i ich oceną prawną.

Powód ukończył wyższe studia zawodowe (licencjat) w 1999 roku oraz wyższe studia magisterskie na kierunku matematyka w 2001 roku w zakresie nauczania matematyki, studia podyplomowe w zakresie informatyki w 2003 roku, a także studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej w edukacji integracyjnej w 2011 roku.

W skład Zespołu Szkół Ogólnokształcących wchodzi: Szkoła Podstawowa nr [...] z Oddziałami Integracyjnymi, Gimnazjum nr [...] z Oddziałami Integracyjnymi oraz Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi w O.

Powód był zatrudniony w pozwanym na stanowisku nauczyciela matematyki, technologii informacyjnej i informatyki od dnia 1 września 2002 r. Od dnia 1 września 2006 r. stosunek pracy nawiązany przez powoda z pozwanym przekształcił się w stosunek pracy na podstawie mianowania. W 2010 roku powód osiągnął stopień awansu zawodowego - nauczyciela dyplomowanego. Miejszem wykonywania pracy przez powoda od dnia 1 września 2005 r. było Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi.

W dniu 22 lutego 2012 r. ogłoszono w Dzienniku Ustaw rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, zmniejszające w liceach liczbę godzin matematyki z 360 do 300 w zakresie podstawowym.

Liczba uczniów w liceum spadła z 256 (2011 rok) do 191 osób (2012 rok). Od dnia 1 września 2012 r. nie utworzono tam jednej z klas pierwszych. W liceum nie powstała też żadna klasa z rozszerzeniem z matematyki. Na dzień 1 września 2012 r. w Liceum Ogólnokształcącym powstało do prowadzenia 11 oddziałów, w

których realizowane było łącznie 46 godzin matematyki (42 godziny etatu przeliczeniowego) i 14 godzin informatyki i technologii informacyjnej tygodniowo (13,16 godzin etatu przeliczeniowego).

Jako kryteria typowania do zwolnienia w związku ze zmianami organizacyjnymi pozwany przyjął: strukturę szkoły, kwalifikacje zawodowe oraz dodatkowe kwalifikacje, osiągnięcia uczniów, okres zatrudnienia na stanowisku nauczyciela danego przedmiotu, aktywność w doskonaleniu zawodowym, zaangażowanie zawodowe, pełnienie dodatkowych funkcji w szkole, dyscyplinę pracy, dyspozycyjność i nabycie uprawnień emerytalnych. Pierwszeństwo w zatrudnieniu mieli mieć nauczyciele pracujący w zespole w danym typie szkoły. Kryteria te zostały przedstawione na radzie pedagogicznej w dniu 23 kwietnia 2012 r.

Po rozpoczęciu roku szkolnego 2012/2013, A. B. otrzymała do prowadzenia 20,11 godzin etatu przeliczeniowego (plus 1 godzina wychowawcza), A. L. 17,89 godzin etatu przeliczeniowego (plus 0,79 godziny wychowawczej) oraz T. J. 13,16 godzin etatu przeliczeniowego (plus 6 godzin rewalidacji). Cztery godziny etatu przeliczeniowego wakatu matematyki otrzymała do prowadzenia M. S., zatrudniona w Gimnazjum.

W Liceum Ogólnokształcącym wobec niektórych uczniów prowadzone jest również nauczanie indywidualne. W roku szkolnym 2011/2012 objętych nim było piętnastu uczniów, w różnych okresach czasu. W roku szkolnym 2012/2013 było nim natomiast objętych dziesięciu uczniów.

W dniu 14 maja 2012 r. pozwany pisemnie wypowiedział powodowi stosunek pracy z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, który upłynął 31 sierpnia 2012 r. Jako przyczynę wypowiedzenia pozwany wskazał zmiany planu nauczania uniemożliwiające dalsze zatrudnienie powoda na zajmowanym stanowisku.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd ten stwierdził, że spór między stronami w sprawie sprowadzał się do wyjaśnienia kwestii, czy zmiana planu nauczania uniemożliwiała dalsze zatrudnienie powoda oraz w dalszej kolejności do

oceny prawidłowości przyjętych przesłanek typowania osób do zwolnienia i prawidłowości zastosowania przyjętych przesłanek.

Sąd pierwszej instancji przywołał art. 20 ust. 1 pkt 2 i art. 22 ust. 2 ustawy-Karta Nauczyciela oraz przyjął, że fakt zmniejszenia liczby oddziałów w pozwanym spowodowany spadkiem liczby uczniów jest niewątpliwy. Zauważył ponadto, iż w roku szkolnym 2011/2012 w liceum realizowano w trzynastu oddziałach 58 godzin matematyki i 24 godziny informatyki i techniki informacyjnej, co łącznie dawało 82 godziny zajęć. Zatrudnionych było wówczas wraz z powodem czterech nauczycieli matematyki i jeden nauczyciel informatyki. Od września 2012 roku 11 oddziałach realizowane było 46 godzin matematyki i 14 godzin informatyki i technologii informacyjnej, tj. łącznie 60 godzin zajęć. W ocenie Sądu, uzasadnione było zatem przyjęcie przez pozwanego w dniu 30 kwietnia 2012 r., że dalsze zatrudnienie powoda, choćby na 1/2 etatu, jest niemożliwe.

Sąd pierwszej instancji uznał, że kryteria wyboru powoda jako osoby wybranej do zwolnienia były obiektywne i uzasadnione, nie wystąpiły bowiem poważne dysproporcje - co do kwalifikacji zawodowych, wykształcenia, przydatności na danym stanowisku, sposobu wykonywania obowiązków pracowniczych. Doszedł też do przekonania, że jeżeli między pracownikami, których dotyczy przesłanka rozwiązania stosunku pracy, nie występują istotne różnice (co do kwalifikacji, stażu pracy, sposobu wykonywania obowiązków, szczególnej sytuacji osobistej), to pracodawca ma swobodę wyboru pracownika do rozwiązania stosunku pracy, a sąd pracy w takiej sytuacji nie może wkraczać w tę ocenę. W ocenie Sądu, pozwany przyjął prawidłowe kryteria przy doborze pracowników zakwalifikowanych do zwolnienia i nie można wśród nich dopatrzeć się pozamerytorycznych przesłanek rozwiązania umowy o pracę.

Sąd Rejonowy zaznaczył też, że nie był zasadny argument pozwanego, iż możliwe było przyznanie mu nadgodzin posiadanych przez innych nauczycieli matematyki lub informatyki. Liczba tych godzin w liceum jest bowiem nieznaczna. Wskazane jest zaś, aby jeden przedmiot w tej samej klasie prowadził jeden nauczyciel. Niemożliwe jest zatem, aby stworzyć powodowi odpowiednią liczbę godzin wskutek przydzielenia mu kilku godzin od każdego z pozostałych

nauczycieli. Oznaczałoby to, że uczniowie w ramach tego samego cyklu zajęć odbywaliby lekcje częściowo z powodem, częściowo zaś z innym nauczycielem.

Zdaniem Sądu Rejonowego, również godziny nauczania indywidualnego nie mogły być samodzielną podstawą zatrudnienia nauczyciela. Nie wynikają one bowiem ze szkolnego planu nauczania lub arkusza organizacyjnego. Faktem jest przy tym, że w pozwanym liceum zawsze istnieje pewna liczba godzin nauczania indywidualnego do wyznaczenia. Jest ona jednak zmienna z uwagi na zróżnicowany charakter zdarzeń, które powodują objęcie ucznia indywidualnym nauczaniem, a zajęcia te z istoty są tymczasowe i niemożliwe do precyzyjnego zaplanowania na dzień 30 kwietnia 2012 r. Uniemożliwia to szkole zapewnienie nauczycielowi odpowiedniej liczby godzin. Na marginesie Sąd pierwszej instancji zauważył przy tym, że z perspektywy pracodawcy uzasadnione jest również założenie, aby zajęcia indywidualne prowadził nauczyciel zajęć prowadzący daną klasę. Pozwala to bowiem na ujednolicenie przekazywanej uczniom treści zajęć oraz zapewnia lepszą organizację pracy.

Sąd Rejonowy przypomniał, że zgodnie art. 45 § 1 k.p. w razie ustalenia, że wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony jest nieuzasadnione lub narusza przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, sąd pracy stosownie do żądania pracownika orzeka o bezskuteczności wypowiedzenia, a jeżeli umowa uległa już rozwiązaniu - o przywróceniu do pracy na poprzednich warunkach albo o odszkodowaniu. Mając jednak na uwadze przytoczone okoliczności, Sąd ten uznał, iż wobec braku podstaw w myśl przepisu art. 45 § 1 k.p. do zasądzenia odszkodowania powództwo należało oddalić.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z dnia 28 maja 2013 r. oddalił apelację wniesioną przez powoda od wyżej opisanego wyroku Sądu pierwszej instancji, uznając, że nie zasługuje ona na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w całości podzielił ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. Przypomniał, że przedmiotem rozpoznania i oceny w niniejszej sprawie była kwestia, czy w momencie wypowiedzania powodowi stosunku pracy zachodziły takie zmiany organizacyjne przewidziane w art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela, powodujące zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmianę planu nauczania, które uniemożliwiały dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć.

Kwestia ta, zdaniem Sądu drugiej instancji, była bardzo szczegółowo badana przez Sąd Rejonowy, który przedstawił w uzasadnieniu stan organizacyjny szkoły, liczbę nauczycieli oraz wymiar godzin matematyki i planowanych godzin w nowym roku nauczania 2012/2013.

Dodał, że bezspornie na podstawie rozporządzenia MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, zmniejszeniu uległa liczba godzin nauczania matematyki i informatyki w liceum i w gimnazjum. Bezsporne było także, iż w roku szkolnym 2011/2012 w liceum ogólnokształcącym było 13 oddziałów, w tym 3 oddziały matematyczno-informatyczne. W oddziałach realizowano łącznie 58 godzin matematyki i 24 godziny informatyki, co dawało łącznie 82 godziny i co przekładało się na 4,5 etatu.

W kwietniu 2012 r. planowane było z kolei 12 oddziałów integracyjnych, w których liczba matematyki wynosiła 49 oraz 16 godzin informatyki, co dawało 65 godzin. We wrześniu 2012 r. liczba oddziałów zmniejszyła się jednak do 11 i tym samym liczba godzin matematyki spadła do 46, a liczba godzin informatyki – do 14. Razem dało to 60 godzin.

Zgodnie z arkuszem organizacyjnym na rok szkolny 2012/2013 sporządzonym w kwietniu 2012 r. w stosunku do roku szkolnego 2011/2012 liczba godzin matematyki i informatyki zmniejszyła się więc o 17, a o 22 w aneksie organizacyjnym z września 2012 r.

Stan ten wymusił zmianę w szkolnym planie nauczania, co w konsekwencji znalazło swoje odbicie w arkuszu organizacyjnym szkoły. W ocenie Sądu Okręgowego, trafnie Sąd pierwszej instancji ustalił zatem, iż na dzień 30 kwietnia 2012 r. nie istniała wystarczająca liczba godzin, aby zapewnić powodowi zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin dydaktycznych.

Sąd drugiej instancji zauważył także, iż wyliczenie zaprezentowane przez powoda było o tyle nieprecyzyjne, iż obejmowało automatyczne dzielenie ogólnej liczby godzin matematyki, informatyki, a także godzin wychowawczych, wychowania w rodzinie i zajęć rewalidacyjnych przez liczbę nauczycieli. Natomiast zajęcia rewalidacyjne stanowią uzupełnianie pensum nauczycielskiego z danego przedmiotu.

Dlatego trafne było twierdzenie pozwanego i ustalenia Sądu Rejonowego, że zajęcia z danego przedmiotu, w tej samej klasie, w danym cyklu edukacyjnym powinien prowadzić ten sam nauczyciel, a nie dwóch nauczycieli.

W opinii Sądu Okręgowego, nie był więc zasadny zarzut naruszenia prawa materialnego - art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela przez błędne przyjęcie, iż pojęcie „plan nauczania” jest tożsame z pojęciem „arkusz organizacyjny szkoły”. Sąd Rejonowy analizował możliwość zatrudnienia powoda w ramach sporządzonego planu nauczania. Przyczyną rozwiązania stosunku pracy nie było samo zmniejszenie oddziałów szkolnych lecz zmniejszenie liczby godzin matematyki uniemożliwiające dalsze zatrudnianie 4 nauczycieli tego przedmiotu. Z wyjaśnień pozwanego wynikało, iż nie było możliwości zatrudnienia powoda jako nauczyciela matematyki bez dzielenia zajęć dydaktycznych w konkretnej klasie pomiędzy dwóch nauczycieli. Takie postępowanie i tak nie zapewniłoby zresztą powodowi pełnego pensum z matematyki.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie był również trafny zarzut błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania przez Sąd Rejonowy art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela przez przyjęcie, że do planu organizacyjnego szkoły nie są wliczane godziny nauczania indywidualnego. Rozporządzenie MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w § 4 ust. 1 enumeratywnie wymienia, co powinien zawierać ustalony przez dyrektora szkolny plan nauczania. W wyliczeniu tym nie ma godzin nauczania indywidualnego. Godziny nauczania indywidualnego nie mogły więc być podstawą nawiązania stosunku pracy i w planie nauczania nie mógł być przyznany powodowi pełny wymiar godzin dydaktycznych w tym zakresie nauczania. Dlatego nie znalazł potwierdzenia zarzut, iż mimo zmniejszenie godzin matematyki i informatyki oraz zmniejszenia liczby oddziałów, istniała nadal możliwość zatrudnienia powoda w pełnym wymiarze godzin dydaktycznych.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, również zajęcia rewalidacyjne stanowią uzupełnienie pensum nauczycielskiego z danego przedmiotu. Z zestawienia przedstawionego przez pozwanego w piśmie z dnia 17 grudnia 2012 r. wynikało zaś, że na dzień 30 kwietnia 2012 r., mając na uwadze wymóg zachowanie ciągłości nauczania w klasach, liczba godzin matematyki wystarczała dla dwóch nauczycieli. Ostatecznie faktyczne zmniejszenie godzin matematyki spowodowało

brak możliwości zatrudnienia nawet dla dwóch nauczycieli tego przedmiotu i świadczyło o tym, że decyzja dyrektora szkoły podjęta w kwietniu 2012 r. była uzasadniona.

W całym Zespole Szkół według planu nauczania było 19 godzin ponadwymiarowych matematyki. Bez dzielenia nauczania tego przedmiotu w poszczególnej klasie i w różnych szkołach nie było więc możliwości zapewnienia powodowi całego etatu w liceum. Takie postępowanie nie było wskazane ze względów dydaktycznych. Przepis art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela zezwala na rozwiązanie stosunku pracy, gdy w planie nauczania nie ma możliwości pełnego zatrudnienia w ramach danego przedmiotu i nie wymaga do dyrektora szkoły tworzenia łamigłówek organizacyjnych, polegających na łączeniu zajęć z różnych przedmiotów, zmniejszania wymiaru zajęć innym nauczycielom w celu zapewnienia pensum dydaktycznego zwalnianemu nauczycielowi.

Powód R. K. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 28 maja 2013 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na: a) błędnym przyjęciu, iż pojęcie „planu nauczania” jest tożsame z pojęciem „arkusza organizacyjnego szkoły”; b) przyjęciu, iż plan nauczania szkoły nie obejmuje godzin nauczania indywidualnego; c) przyjęciu, że u pozwanego wystąpiły zmiany w planie nauczania, skutkujące brakiem możliwości zatrudnienia powoda w pełnym wymiarze godzin dydaktycznych; d) przyjęciu, że pracodawca przy ocenie możliwości dalszego zatrudniania powoda nie powinien wziąć pod uwagę możliwości prowadzenia przez powoda zajęć jako nauczyciela wspomagającego (rewalidatora).

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 14.098 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem i nieuzasadnione wypowiedzenie stosunku pracy.

Zdaniem skarżącego, z ustalonego stanu faktycznego nie ulega wątpliwości, że gdyby przyjąć, iż do tzw. „pensum” dydaktycznego nauczyciela należy wliczyć

godziny nauczania indywidualnego, wówczas możliwe byłoby zatrudnienie powoda w pełnym wymiarze czasu pracy. Kilkadziesiąt godzin (28,5) z tego tytułu umożliwia zatrudnienie powoda w pełnym wymiarze zajęć. Jednakże Sąd Okręgowy podzielił twierdzenia pozwanego pracodawcy, jakoby godziny nauczania indywidualnego nie były uwzględniane w arkuszu organizacyjnym szkoły i tym samym zostały spełnione przesłanki do rozwiązania z powodem stosunku pracy. Takie stanowisko, zdaniem wnoszącego skargę, jest błędne. Arkusz organizacyjny nie jest tożsamy z planem organizacyjnym szkoły, co wynika jednoznacznie z treści § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z 2001 r. Nr 61, poz. 624 ze zm.).

Skarżący stwierdził ponadto, że wskutek wadliwej wykładni art. 21 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela dokonanej przez Sąd Okręgowy (należy przypuszczać, że w istocie chodzi o art. 20 ust. 1 pkt 2, chociaż skarżący wielokrotnie zamiennie powołuje art. 20 ust. 1 pkt 2 lub w rzeczywistości nieistniejący art. 21 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela) doszło do sytuacji wydania wadliwego orzeczenia. Sąd bowiem nie rozważył możliwości uwzględnienia nauczania indywidualnego w „pensum” powoda, co ma niezwykle istotne znaczenie w placówce, która jest szkołą specyficzną - szkołą integracyjną, w której nauczanie indywidualne jest standardem.

Zdaniem skarżącego, drugim błędem zaskarżonego orzeczenia, jest nieuwzględnienie możliwości wykonywania przez powoda pracy jako nauczyciela wspomagającego (rewalidatora). Sąd w sposób wadliwy przyjął bowiem, że pracodawca, przed dokonaniem wypowiedzenia, nie miał obowiązku sprawdzenia, czy istnieje możliwość zatrudnienia powoda jako nauczyciela wspomagającego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nieusprawiedliwiona, w związku z czym podlega oddaleniu.

Podstawę prawną rozwiązania stosunku pracy z powodem stanowił art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, zgodnie z którym dyrektor szkoły w razie częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian

organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć rozwiązuje z nim stosunek pracy lub, na wniosek nauczyciela, przenosi go w stan nieczynny. Nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania może wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia w trybie określonym w art. 22 ust. 2.

W zarzutach skargi kasacyjnej jej autor wskazał przede wszystkim, że Sąd Okręgowy naruszył art. 20 ust. 1 pkt 2 przez błędne przyjęcie, że plan nauczania jest tożsamy z pojęciem „arkusza organizacyjnego szkoły” (pkt a), jak również, że plan nauczania nie obejmuje godzin nauczania indywidualnego (pkt b).

Odnosząc się do tych zarzutów należy przypomnieć, że jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 czerwca 1998 r., I PKN 165/98, „plan nauczania” w rozumieniu art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela jest dokumentem opracowanym przez dyrektora szkoły, zawierającym podział na poszczególne przedmioty nauczania i zajęcia, organizację pracy szkoły, tygodniowy minimalny wymiar godzin lekcyjnych pozostających do dyspozycji dyrektora i wychowawców oraz wykaz godzin lekcyjnych pozostających do rozdysponowania i podziału pomiędzy nauczycieli wraz z godzinami ponadwymiarowymi. Na tej podstawie ustala się, czy zmiana planu w stosunku do poprzednio realizowanego uniemożliwia dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć z uwzględnieniem kwalifikacji i specjalizacji wykształcenia nauczyciela oraz czy istnieje konieczność rozwiązania z nauczycielem stosunku pracy lub przeniesienia w stan nieczynny.

Konieczne elementy planu nauczania zostały szczegółowo wymienione w § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania (Dz.U. z 2012 r., poz. 204). Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia plan nauczania określa dla poszczególnych klas na danym etapie edukacyjnym tygodniowy (semestralny) wymiar godzin odpowiednio: (1) poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego oraz zajęć z wychowawcą; (2) poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego; (3) zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych; (4) dodatkowych zajęć edukacyjnych, jeżeli takie zajęcia są prowadzone. W szkolnym planie nauczania uwzględnia się również

wymiar godzin: zajęć religii lub etyki, zajęć wychowania do życia w rodzinie, zajęć języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego oraz nauki własnej historii i kultury, zajęć sportowych w oddziałach i szkołach sportowych. W wyliczeniu tym nie ma godzin nauczania indywidualnego. Uprawnione było więc przyjęcie na tej podstawie przez Sąd Okręgowy, że godziny nauczania indywidualnego nie mogą być podstawą nawiązania stosunku pracy i w planie nauczania nie mógł być przyznany powodowi pełny wymiar godzin dydaktycznych tego nauczania.

Skarżący zdaje się prezentować stanowisko, że plan nauczania, w przeciwieństwie do arkusza organizacyjnego, powinien obejmować również godziny nauczania indywidualnego, co prostą drogą powinno prowadzić do wniosku, że w przedmiotowej sprawie w związku z występowaniem liczby godzin nauczania indywidualnego wystarczających do zapewnienia nauczycielowi pensum, nie został spełniony warunek „zmiany planu nauczania” skutkujący niemożnością dalszego zatrudniania nauczyciela w rozumieniu art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela. Należy jednak zauważyć, że powód sam nie jest konsekwentny w różnicowaniu obu tych dokumentów (planu nauczania i arkusza organizacyjnego), gdyż na stronie 6 skargi wspomina, że „Sąd Okręgowy podzielił twierdzenia pozwanego pracodawcy, jakoby godziny nauczania indywidualnego nie były uwzględniane w arkuszu organizacyjnym szkoły i tym samym spełnione zostały przesłanki do rozwiązania z powodem stosunku pracy. Takie stanowisko jest błędne”.

Arkusze organizacji szkoły, opracowane przez dyrektora szkoły, zgodnie z § 10 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół, określa szczegółową organizację nauczania, wychowania i opieki w danym roku szkolnym, z uwzględnieniem szkolnego planu nauczania, o którym mowa w przepisach w sprawie ramowych planów nauczania - do dnia 30 kwietnia każdego roku. Arkusz organizacji szkoły zatwierdza organ prowadzący szkołę do dnia 30 maja danego roku (ust. 1). W arkuszu organizacji szkoły zamieszcza się w szczególności: liczbę pracowników szkoły, w tym pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, ogólną liczbę godzin zajęć edukacyjnych finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący szkołę (ust. 2). Na podstawie

zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły dyrektor szkoły, z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy, ustala tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć edukacyjnych (ust. 3).

W ocenie Sądu Najwyższego, arkusz organizacyjny jako dokument sporządzany na podstawie planu nauczania, ma w dużej mierze charakter techniczny wobec planu, jest jakby planem nauczania przeniesionym na konkretne zajęcia w konkretnym roku szkolnym, co oznacza, że nie tylko można mówić o pewnej tożsamości obu tych dokumentów, ale że podstawowe znaczenie dla organizacji zajęć w szkole i liczby zatrudnionych nauczycieli ma właśnie arkusz organizacyjny szkoły. Można z tego wyprowadzić wniosek, że ma on również decydujące znaczenie w kwestii zaistnienia zmian organizacyjnych w szkole w danym roku szkolnym. Odpowiedzialność za jego sporządzenie ponosi dyrektor szkoły, który jest zobligowany do dostosowania liczby nauczycieli do ilości uczniów w szkole, do racjonalnego wykorzystania kompetencji nauczycieli oraz do uwzględnienia sytuacji finansowej gminy.

Zwrócić należy uwagę, że arkusz organizacyjny pozwanego zespołu szkół na rok szkolny 2012/2013 oraz sporządzony do niego aneks organizacyjny (znajdujące się w aktach sprawy) przewidują zmiany organizacyjne, które uzasadniały zastosowanie art. 20 ust. 1 Karty Nauczyciela. W szczególności z arkusza organizacyjnego uzupełnionego aneksem wynika, że liczba godzin matematyki i informatyki we wrześniu 2012 roku w Liceum Ogólnokształcącym uległa ostatecznie zmniejszeniu o 22 w stosunku do roku szkolnego 2011/2012. Należy zauważyć, że zmniejszeniu uległa również liczba oddziałów (z 13 do 11), o których również, jako pierwszej przesłance skutkującej rozwiązaniu stosunku pracy, mówi art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela.

Co do nauczania indywidualnego, to należy z kolei stwierdzić, że ten rodzaj nauczania regulują, wydane na podstawie art. 71b ust. 8 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.), przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz.U. Nr 175, poz. 1086). Zgodnie z § 1 rozporządzenia, indywidualne

nauczanie organizuje się na czas określony, nie krótszy niż 30 dni, w orzeczeniu o potrzebie indywidualnego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania, wydanym przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Rozporządzenie nie wyznacza przy tym terminu, w którym opisane w nim orzeczenie powinno być przedstawione w szkole. Jest zatem oczywiste, że może być ono wydane zarówno przed rozpoczęciem roku szkolnego, jak i w trakcie jego trwania, co będzie przecież zależało od czasu, w którym wystąpiły przyczyny jego wydania. Może natomiast zostać przedstawione szkole dopiero po jego wydaniu. W zależności od przyczyn wydania takiego orzeczenia może też określać krótszy niż rok szkolny czas, w którym w odniesieniu do uzyskującego je ucznia będzie zachodzić potrzeba indywidualnego nauczania. Wynika z tego, że okres, w którym występuje konieczność prowadzenia nauczania indywidualnego ulega częstym zmianom, a oczywistym priorytetem i celem systemu edukacji, co notabene wynika również ze omawianego obecnie rozporządzenia, jest zapewnienie dzieciom i młodzieży pełnego osobowego rozwoju przez integrację ze środowiskiem i możliwość normalnego uczęszczania do szkoły. Ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, które Sąd Okręgowy w pełni podzielił, wskazują z kolei jednoznacznie, że spośród 10 uczniów objętych w pozwanym nauczaniem indywidualnym w roku szkolnym 2012/2013 aż 8 objęto takim nauczaniem już po rozpoczęciu tego roku szkolnego (od 11 września, 24 września, 1 października, a nawet 10 października), przy czym w odniesieniu do 6 z nich okres ten kończył się przed zakończeniem roku szkolnego (26 kwietnia, 18 marca, a nawet 18 stycznia). Uzupełniając zatem wcześniejszy wywód wypada podkreślić, że przedstawione wyżej okoliczności dodatkowo uzasadniają pominięcie przez prawodawcę (Ministra Edukacji Narodowej) indywidualnego nauczania w szkolnym planie nauczania, skoro z istoty swej plan ten określa organizację pracy szkoły w dłuższym okresie. Jak trafnie przyjął zaś Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 września 2006 r., II PK 4/06 (OSNP 2007 nr 17-18, poz. 2), z natury rzeczy ocena, czy istnieją warunki do zatrudnienia nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony, w rozumieniu art. 10 ust. 5 pkt 6 Karty Nauczyciela, powinna uwzględniać dłuższą czasową perspektywę trwania takiej umowy. Z tego względu warunki te nie występują, jeżeli z oceny

konkretnej sytuacji wynika, że możliwość zapewnienia takiego zatrudnienia występuje tylko w danym roku szkolnym. Z założenia takiego wychodzi również prawodawca, nie nakazując zamieszczania ani w planie nauczania, ani w arkuszu organizacyjnym godzin nauczania indywidualnego.

Co do zarzutów naruszenia art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela będących konsekwencją przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że u pozwanego wystąpiły zmiany w planie nauczania skutkujące brakiem możliwości zatrudnienia powoda w pełnym wymiarze godzin (pkt c), to z wywodów powołanych wyżej należy wyprowadzić wniosek, iż słusznie przyjął Sąd Okręgowy, że działania dyrektora pozwanego - dotyczące racjonalizacji zatrudnienia - były jak najbardziej celowe. Należy również nadmienić, że okoliczność, iż w pozwanym zespole szkół nie ma możliwości zatrudnienia powoda w pełnym wymiarze zajęć należy do sfery ustaleń faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest w postępowaniu kasacyjnym związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to konieczność przyjęcia, iż dyrektor szkoły mógł zastosować art. 20 ust. 1 Karty.

Ostatni zarzut powoda, oparty na założeniu niewzięcia pod uwagę możliwości dalszego zatrudniania powoda jako nauczyciela wspomagającego, rewalidatora, jest również nieusprawiedliwiony. Sąd drugiej instancji ustosunkował się do tej kwestii w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wskazując, iż trafne jest twierdzenie pozwanego i ustalenia Sądu Rejonowego, że zajęcia z danego przedmiotu, w tej samej klasie, w danym cyklu edukacyjnym powinien prowadzić ten sam nauczyciel, a nie dwóch nauczycieli. Zajęcia rewalidacyjne stanowią zaś uzupełnienie pensum nauczycielskiego z danego przedmiotu. Z zestawienia dostarczonego przez pozwanego wynika z kolei, że na dzień 30 kwietnia 2012 r. liczba godzin matematyki wystarczała dla dwóch nauczycieli. W roku 2012/13 uległa natomiast dalszemu zmniejszeniu w stosunku do roku poprzedniego do 33 godzin przeliczeniowych, a w roku szkolnym 2013/2014 do 27,5 takich godzin.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 99 k.p.c. w związku z art. 98 § 3 k.p.c. oraz § 11 ust. 1 pkt 1 w związku z § 12 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września

2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ..., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.